

İnşaatta İş Sağlığı ve Güvenliği: Avrupa'daki Güncel Gelişmelere Bakış

Tuğçe Selin Tağmat*

*Y. Mimar, TMMOB Mimarlar Odası AB Masası Sekreteri

İnşaat sektörü, ülkemizde her yıl binin üzerinde insanın hayatını kaybettiği ve çok daha fazla sayıda kişinin, inşaat iş alanının yol açtığı çeşitli meslek hastalıklarının yanısıra sakatlanma veya yaralanma gibi rahatsızlıklar geçirdiği bir sektördür. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre, ülkemizde bir yılda gerçekleşen tüm iş kazalarının %10'u, sürekli iş göremezliklerin % 25'i ve ölümlü iş kazalarının % 34'ü inşaat işlerinde gerçekleşmektedir. İnşaat sektörünün ekonomimizin önemli bir bölümünü oluşturduğunu da dikkate aldığımızda, inşaatlarda iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili düzenlemelerin büyük ölçüde önem kazandığını, fakat bu konuda elde edilen gelişmelerin henüz ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olmadığını görmekteyiz. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2006 yılı boyunca sürdüreceği **İnşaatta İş Sağlığı ve Güvenliği Kampanyası**, ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği konusunda inşaat sektörüne odaklı çalışmalarındaki eksikliği gidermek konusunda önemli bir adım olarak görünmektedir.

Ülkemizde uzun yıllardır yapı işlerinde iş sağlığı ve güvenliği konusunda yürürlükte olan, 12.9.1974 tarih ve 15004 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan **Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü** yapı işlerinin farklı bölümlerinde alınması gereken sağlık ve güvenlik önlemlerini genel olarak tanımlayan bir tüzük olarak, gerek yaptırım gücü gerekse günümüzde gelişen inşaat teknolojileri açısından yetersizlik nedeniyle güncel birtakım düzenlemeler yapılmasını gerektirmiştir. Ayrıca tüzükte yer alan düzenlemelerin çoğunlukla uygulamaya geçmemesi, ancak yaşanan iş kazalarından sonra yapılan hukukî işlemlerde referans olarak kullanılması da gözlemlenen sorunlardan biri olmuştur. Bunun üzerine, ilgili AB düzenlemelerine de referans veren, 23.12.2003 tarih ve 25434 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan **Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği** yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, inşaat sürecini proje hazırlanması ve uygulanması olarak iki aşamaya ayırmakta; bu iki aşama için ayrı ayrı olmak üzere iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu olacak hazırlık ve uygulama koordinatörleri koşulu getirmektedir. Koordinatörlerin yanısıra, işverenin ve proje sorumlusunun da yükümlülükleri net bir şekilde ifade edilmektedir. Yönetmelik ekinde, yapı işinin her bir bölümünde sağlanması gereken asgari sağlık ve güvenlik koşulları ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. 20 Ocak 2004 tarih ve 25352 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan **İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları hakkında Yönetmelik** ile birlikte, iş güvenliğiyle görevli mühendis veya teknik elemanların nitelikleri, sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri ve çalışma şartlarıyla ilgili esas ve usuller belirlenmiştir. Yönetmelik kapsamı, devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerleri olarak tanımlanmıştır. Ayrıca yine ilgili AB düzenlemelerine referansla, işçilerin istihdam süreleri içinde çalıştıkları alanlar ve girip çıkabilecekleri bina, eklenti ve diğer tüm alanlarla ilgili sağlık ve güvenlik düzenlemelerini içeren **İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik** de 10.02.2004 tarih ve 25369 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yukarıdaki tüm düzenlemeler için esas oluşturduğu söylenebilecek temel düzenleme olan Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği'nde izlenen yaklaşım, 1992 yılında AB tarafından bu konuda bir çerçeve oluşturması amacıyla hem yapıların inşa edilmesi hem de kullanım süresi süresince çalışacak işçilerin sağlık ve güvenliği konusunda kabul edilen **92/57/EEC sayılı, Hareket Halindeki Çalışma Sahalarına İlişkin Direktif (Mobile Sites Directive)** ile getirilen yaklaşıma uyum kapsamında hazırlanmıştır. İnşaat sürecinde yer alan farklı meslek adamlarının sorumluluklarının tanımlanması, inşaatın uygulama süreci kadar, projenin hazırlanması ve hatta yapının inşa edilmesinden sonra bakım sürecinde çalışacakların sağlık ve güvenliğinin de kapsama alınması, hazırlık ve uygulama koordinatörlerinin şart koşulması gibi düzenlemelerin tümü bu direktiften gelmektedir.

Avrupa'da da inşaat sektörü iş sağlığı ve güvenliği açısından en sorunlu sektörlerden biridir. Bu açıdan, içinde bulunduğumuz süreçte Avrupa'da yapılan çalışmaları ve yaşanan güncel gelişmeleri izlemek önem kazanmaktadır.

Avrupa'da İnşaat Güvenlik İnisyatifleri

Avrupa Birliği'nin çalışma alanlarında sağlık ve güvenlik konularının geliştirilmesi amacıyla attığı en önemli adımlardan biri, İspanya-Bilbao'da **Avrupa İş Güvenliği ve Sağlığı Ajansı**'nin (*Occupational Safety and Health Administration-OSHA*) kurulmasıdır. Ajans'ın 2004 yılı boyunca gerçekleştirdiği "İnşaat Güvenlik" temalı kampanyaya inşaat sektörüyle ilgili farklı meslek dallarını temsil eden birçok Avrupa kuruluşunu davet edilmiştir. Kampanya kapsamında, Avrupa Yüksek İş Denetçileri Komitesi'nin (*Senior Labour Inspectors Committee-SLIC*) de katkısıyla Avrupa'daki inşaat sahaları denetlenerek, mevcut durum, çoğunlukla ihlâl edilen koşullar, yaygınlıkla görülen iş kazaları ve cezalandırma yöntemleri araştırılarak önemli istatistikî verilere ulaşılmıştır. SLIC tarafından hazırlanan kapsamlı raporla Avrupa inşaat sahalarının sağlık ve güvenlik profili kamuya duyurulmuştur.

22 Kasım 2004'te Bilbao'da gerçekleştirilen **Avrupa İnşaat Güvenliği Zirvesi** tüm Avrupa'dan sanayi temsilcilerini biraraya getirerek yeni bir dönüm noktası haline gelmiştir. Zirve sonucunda ilan edilen **Bilbao Deklarasyonu**'nda, AB Hollanda Dönem Başkanlığı'nda Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlığı'nın yanısıra, kampanyaya katılımında bulunmuş olan, Avrupa Yapı Endüstrisi Federasyonu (*European Construction Industry Federation-FIEC*), Avrupa İnşaat ve Ahşap İşçileri Federasyonu (*European Federation of Building and Woodworkers-EFBWW*), Avrupa İnşaatçılar Konfederasyonu (*European Builders Confederation-EBC*), Avrupa Mühendislik Danışmanlığı Birlikleri Federasyonu (*European Federation of Engineering Consultancy Associations-EFCA*), Avrupa İnşaat Mühendisleri Konseyi (*European Council of Civil Engineers-ECCE*) ve Avrupa Mimarlar Konseyi'nin (*Architects' Council of Europe-ACE*) imzası bulunmaktadır. Böylece zirve, tüm Avrupa'dan endüstri temsilcilerini biraraya getirmiştir. Zirvede, kaza sayısının düşürülmesi ve iş hastalıklarının önlenmesinin sağlanması için tüm tarafların daha fazla çalışması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Bilbao Deklarasyonu'nun ilanının ardından, metni imzalayan tüm taraflar üzerinde mutabık kaldıkları hedefleri takip etmek ve daha da ileriye götürmek amacıyla **Avrupa İnşaat Güvenliği Forumu**'nu kurmuşlardır. İlk toplantısını Mayıs 2005'te gerçekleştiren Forum'un, OSHA tarafından Haziran 2006'da düzenlenmesi planlanan İnşaat Güvenliği Zirvesi'ne

önemli derecede katkıda bulunması beklenmektedir. Önümüzdeki günlerde toplanacak olan bu zirve, Avrupa Parlamentosu'nda deklarasyon sonrası süreci izleme niteliği taşıyacak ve büyük bir ihtimalle tüm tarafların mutabakatıyla oluşan "Güvenlik İçin Tasarım" başlıklı bir belge de bu etkinlikte açıklanacaktır.

Tüm bu süreçte, Bilbao Deklarasyonu inşaatta iş sağlığı ve güvenliği konusunun temel taşlarını ön plana çıkarmaktadır. Deklarasyon metnine kısa bir bakış ve vurguladığı ana konulara ilişkin kısa bir değerlendirme ülkemizde konuyla ilgili daha güçlü bir perspektif oluşturma yolunda bize ipuçları sunabilir.

Bilbao Deklarasyonu'ndan Hareketle...

"İnşaat, Avrupa'nın en büyük endüstrilerinden biridir. Maalesef aynı zamanda en sorunlu iş güvenliği ve sağlık kayıtları da bu endüstri kolunda görülmektedir. Toplum ve endüstri üzerindeki insani ve ekonomik maliyeti çok yüksektir. Endüstri standartlarının geliştirilmesinde önemli ölçüde gelişme sağlanmış olduğu halde, hâlâ yapılabilecek olan ve yapılması gereken çok şey vardır."

İstatistikî bilgilere göre, her yıl AB'de 1300 kişi inşaat kazalarında hayatını kaybetmekte; kazalar arasında en sık yaşananın ise yüksekte düşme olduğu belirtilmektedir. Bunu izleyen diğer kazalar, kazı aşamasında çarpma kazaları, kaymalar, düşen malzemelerden yaralanmalar, ağır yük kaldırma sonucu sakatlanmalar, özellikle dar alanlardan kaynaklanan kötü çalışma pozisyonları, iş aracı kazaları, el gereçleriyle yaralanmalar, toz teneffüs etmeden kaynaklanan hastalıklar, tehlikeli kimyasal ve biyolojik maddelere maruz kalma, su içinde, kenarında veya üzerinde çalışma, radyasyona maruz kalma ve araç-gereç titreşiminden etkilenme olarak açıklanmaktadır. Dünya çapında, inşaat işçileri diğer işçilere oranla üç kat daha fazla hayatlarını kaybetme, iki kat daha fazla yaralanma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Bu kazalar bireysel zararların yanısıra hem işveren hem de toplum geneline oldukça büyük zarar vermekte; kazalardan en çok KOBİ'ler etkilenmektedir. En çok tartışılan konular arasında, daha çok küçük inşaat sahalarında daha çok kaza yaşanması nedeniyle buraların daha iyi denetlenmesi gerektiği, kamu projeleri olduğu kadar özel inşaat projelerine de şartlar getirilmesinin gerekliliği, hem işverenler hem de teknik ekip ve işçilere eğitim verilmesi gerekliliği, kamu yararını korumak için ne tür yasal düzenlemeler yapılabileceğinin araştırılması, işverenlere daha iyi teknik ekibin nasıl seçilebileceğine dair danışmanlık ve projenin ilk elde edilmesi ve işin verilmesi aşamasında sağlık ve güvenlik şartları aranması bulunmaktadır.

"Avrupa Birliği'nin 2002–2006 yıllarını kapsayan iş sağlığı ve güvenliği stratejisi, en yüksek risk taşıyan sektörlerden biri olan inşaat sektöründe iş kazaları ve hastalıklarını sürekli ve sürdürülebilir bir şekilde azaltmak konusunda çaba sarf edilmesini öngörmektedir. Bu çaba, sektör etkinliklerinde rol alan tüm aktörler tarafından benimsenmelidir."

Bu nedenlerle, 2004 yılı Avrupa İş Güvenliği ve Sağlığı Haftası inşaat sektörü üzerine odaklanmıştır. Avrupa İş Güvenliği ve Sağlığı Kurumu tarafından 31 ülkedeki irtibat noktaları ve Avrupa'daki toplumsal ortaklık kuruluşlarıyla yakın işbirliği içinde yürütülen kampanya, endüstri içindeki tüm aktörlere, bu potansiyeli

ortaya çıkararak daha güvenli, sağlıklı ve üretken bir çalışma çevresi yaratmaları için yardımcı olmayı amaçlamaktadır.”

İnşaatta sağlık ve güvenlik çalışmalarında işverenler, mimarlar, proje danışmanları, iş yöneticileri, müteahhitler ve işçiler gibi inşaat sürecinin farklı aktörlerinin tümünün sorumluluk sahibi olduğu öngörülerek, her bir grup açısından zayıf kalan veya şu ana kadar dikkate alınmamış önlemlerin gündeme getirilmesi hedeflenmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde, işin planlanmasından iş gücünün bilgilendirilmesine, iş donanımının doğru seçiminden güvenlik ve sağlık işaretleri kullanımına kadar bir dizi sorumluluk alanından bahsedebiliriz.

“Güvenlik ve sağlık konuları inşaatların proje sürecinin de bileşenleridir. Bu konular yalnızca projenin inşa edilmesi aşamasıyla sınırlı olmayıp, bitirilen bir projenin kullanım ömrü boyunca da önemlerini korumaktadırlar: Tasarım, inşaat, onarım ve yıkım.

İnşaat ve işletim süresince karşılaşılan çoğu güvenlik ve sağlık sorunu bu konuların tasarım ve yapı elde etme sürecinde dikkate alınmasıyla engellenebilir niteliktedir. İyi planlanan, iyi tasarlanan ve yetkin tasarımcılar ve müteahhitler tarafından gerçekleştirilen projeler sadece daha güvenli bir altyapı sağlamazlar, aynı zamanda işverenin yatırdığı paranın da en iyi şekilde karşılığını almasını sağlarlar.”

Benimsenmesi gereken diğer bir konu da, inşaata güvenlik sürecinin yalnızca projenin uygulanması sırasında alınacak önlemlerden ibaret olmadığı; projenin hazırlık, uygulama ve inşaat sonrası bakım aşamalarının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğidir. Bu açıdan bakıldığında ilk olarak aşağıdaki türden önlemlerden bahsedebiliriz –ki bu önlemlerden her biri farklı kişiler tarafından yüklenilmekte veya işbirliği gerektirmektedir:

- **Proje hazırlık süreci:**

- İşverenlerin proje üzerinde karar sürecinde yalnızca maliyet değil, aynı zamanda kaliteye dayalı kriterler üzerinde durmaları ve müteahhit seçiminde iş sağlığı ve güvenliği konusunda uzmanların görevlendirileceğini garanti etmeleri;
- Projenin hazırlanmasından sorumlu mimar ile uygulanmasından sorumlu müteahhitin proje sürecinin başından beri iletişim içinde olarak, engellenebilecek riskleri ortadan kaldırmaları, engellenemeyecek olanları mümkün olduğunca azaltmaları;
- Çalışma sahasında birleşiminde veya yerleştirilmesinde zorluk yaratacak yapı malzemelerinin mümkün olduğunca ön üretimli ve önceden birleştirilmiş şekilde tasarlanması veya birleştirme ve yerleştirmenin tasarım aşamasında planlanması.

- **Proje uygulama süreci:**

- İnşaat yöneticisinin, işin sağlığı ve güvenliği sağlayacak şekilde iyi bir biçimde planlanması, düzenlenmesi, denetlenmesi ve gözden geçirilmesini garanti altına alması;

- Çalışan tüm işçilerin konuyla ilgili olarak eğitilmesi, iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgilendirilmesi;

- İşte çalışan tüm kişilerin – yöneticinin, meslek adamlarının ve işçilerin- birbirleriyle iletişim halinde olmaları;

• **İnşaat sonrası süreç:**

- Yapının, gelecekte yapılacak bakım işlerinin güvenli bir şekilde yapılmasını sağlayacak şekilde tasarlanması;
- Yalnızca işçilerin değil, aynı zamanda bakım sırasında yapıda bulunabilecek ve sağlık ve güvenliği tehlikeye girebilecek diğer kişilerle ilgili önlemlerin nasıl alınacağını düşünülmesi;
- Bakım işleri için de gerektiğinde bir sağlık ve güvenlik koordinatör görevlendirilmesi.

“Avrupa İş Güvenliği Zirvesi, inşaat sektöründeki tüm ilgili tarafları, özellikle 92/57/EEC Direktifi'nin karşılığı olan ulusal yasalarının tam olarak ve etkin bir şekilde uygulanması yoluyla, AB sağlık ve güvenlik stratejisinin gerektirdiği kalıcı gelişmeleri sağlamak üzere kararlı eylemler gerçekleştirmeye çağırılmaktadır.”

...

Kamusal proje, kamusal alım ve kamusal hizmet sözleşmelerinin yapılmasına ilişkin prosedürlerde eşgüdümün sağlanmasını amaçlayan 31 Mart 2004 tarihli 2004/18/EC Direktifi'nin 27. maddesi, sözleşmeyi yapan yetkililerin ihaleye katılan kişilere Üye Ülke'de yürürlükte olan istihdamla ilgili güvenlik hükümlerini ve çalışma şartlarını yerine getirip getirmediğini sorma hakkı vermektedir.

Bu hüküm, İş Sağlığı ve Güvenliği Direktifleri'nde, özellikle 89/391/EEC Çerçeve Direktifi, 89/655/EEC İş Gereçleri Direktifi (95/63/EC ve 2001/45/EC Direktifleri ile değişik) ve 92/57/EEC Geçici veya Hareketli İnşaat Sahaları Direktifi'nde belirtilen güvenlik ve sağlık koşullarının uygulanmasını garanti altına almak için kullanılmalıdır. 92/57/EEC Direktifi'nde belirtildiği üzere, bu şartlar özellikle projenin hazırlık aşamasında dikkate alınmalıdır.”

Görüldüğü gibi, inşaatta sağlık ve güvenlikle ilgili düzenlemeler Avrupa'da gittikçe yaptırım gücü yüksek bir hale gelmekte; bu da konunun önemi düşünüldüğünde, önlemlerin yaygınlaştırılması için olumlu bir adım olarak görünmektedir. Deklarasyonda da belirtildiği üzere, kamu alımlarında iş sağlığı ve güvenliği konusundaki koşulların yerine getirilmiş olma şartı aranması, inşaat sektörünün önemli bir bölümünde uygulamaları yaygınlaştıracaktır.

Ülkemizde yapı işlerinde sağlık ve güvenlik konusunda mevzuat uyumunu gerçekleştirmiş olmasına rağmen, uygulamada bu düzenlemelerin yansımalarının ne olacağı ve bu konudaki yükümlülüklerin diğer yasalara nasıl aktarılacağına dikkatle gözlenmesi gerekmektedir.

“Bu deklarasyon, Avrupa’daki tasarım topluluğunu, Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE), Avrupa İnşaat Mühendisleri Konseyi (ECCE) ve Avrupa Mühendislik Danışmanlığı Dernekleri Federasyonu (EFCA) gibi temsili kuruluşlar aracılığıyla bu konudaki mevcut birikimi daha da geliştirmeye ve inşaat sürecinin ayrılmaz bir parçası olan tasarımda güvenlik ve sağlık konusunda mümkün olan en yüksek potansiyelde çalışmaya çağırılmaktadır.”

Mimarlar Odası, inşaatla sağlık ve güvenlik için gerek proje hazırlığında gerekse uygulamasında hem özel olarak mimarların hem de genel olarak inşaat sürecinde yer alan diğer aktörlerin sorumlulukları konusundaki ulusal düzeyde ve AB düzeyindeki gelişmeleri son dönemde yakından takip etmeye başlamıştır. Konuyla ilgili çalışmalar, Oda’nın AB Masası kapsamında yürütülmekte, içinde bulunduğumuz dönem içinde kurulması planlanan bir çalışma grubuyla çalışmaların daha aktif bir şekilde sürdürülmesi hedeflenmektedir.

AB düzeyindeki en önemli kaynaklardan biri, Oda’nın gözlemci üyelik statüsünde çalışmalarına katıldığı Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) olmuştur. ACE, mimarların sorumluluklarını hem mimarların hem de kamunun yararını koruyacak şekilde düzenlemek hedefiyle yakın bir tarihte Sağlık ve Güvenlik Çalışma Grubu kurmuş ve Avrupa İnşaat Güvenliği Forumu’nun da bir üyesi olarak hem tüketicilerin hem de tasarımcıların yükümlülüklerini dengeli bir şekilde dağıtmak için sürece katkıda bulunmaya başlamıştır. ACE yönetimi, Avrupa Komisyonu’nun Geçici ve Hareketle Alanlarda Sağlık ve Güvenlik Direktifi üzerinde şu anda birtakım değişiklikler yapmakta olduğunu, fakat bu sürecin kapalı kapılar ardında gerçekleştiğini söyleyerek, sürece katılmak için ilgili komisyon üyesine yakın bir tarihte bir eleştiri mektubu göndermiştir. ACE’nin önümüzdeki dönem boyunca konuyla ilgili çalışmalarının artarak sürmesi beklenmektedir.

“İş güvenliği ve sağlığı konusundaki toplumsal diyalog ve anlaşmalar, inşaat alanlarında güvenlik ve sağlıkla ilgili gerçek anlamda iyileştirmeler yapılması konusunda sürekli bir sorumluluk oluşturulması için en önemli araçlardır. Bu diyalog ve anlaşmalar, bir yanda her türlü inşaat ve mühendislik etkinliklerini gerçekleştiren işverenler (KOBİ’lerden büyük inşaat gruplarına çeşitli ölçekteki inşaat şirketleri) diğer yanda ise işçiler olmak üzere inşaat sürecinin ana aktörleridir.”

Güncel gelişme ve belgelere baktığımızda, inşaatla sağlık ve güvenlik konusunun ancak, inşaat sürecinin tüm paydaşlarınca işbirliği içinde ele alınması, sürecin proje hazırlığından inşaat sonrası sürece kadar bir bütün olarak değerlendirilmesi ve bu konuda alınacak önlemlerle elde edilecek ilerlemenin kamu yararına olacağını algılanması konularında toplumsal bir bilinç oluşturulmasıyla başarılı olabileceğini söyleyebiliriz.

Ayrıca bu konuda vurgulanması gereken en önemli nokta, hem AB’de hem de ulusal düzeyde konuyla ilgili hukuk oluşmasına rağmen, bunun uygulamaya yansımalarının yeterli ölçüde görülmemesidir. Sağlık ve güvenlik konusunun insanî açıdan önemi dikkate alındığında, düzenlemelerde öngörülen önlemlerin yalnızca kağıt üzerinde kalmaması için hem yaptırımların artırılması hem de konuyla ilgili bilincin geliştirilmesi gerekmektedir.

Daha Ayrıntılı Bilgi İçin

* 92/57/EEC sayılı, inşaatta iş sağlığı ve güvenliği konusunda AB Direktifi'ne ulaşmak ve AB Komisyonu'nda iş güvenliği ve sağlığı ile ilgili gelişmeleri takip etmek için:
europa.eu.int/scadplus/leg/en/cha/c11120.htm

* Bilbao Bildirgesi'ne Türkçe olarak ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/BilbaoDeklarasyonu2004.pdf

* Bilbao Bildirgesi'nin İngilizce orijinaline ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/bilbao_declaration.pdf

* SLIC 2003 Avrupa İnşaat Kampanyası Raporu'na İngilizce ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/europeanconstructioncampaign.pdf

* FIEC ve EFBWW Ortak Deklarasyon metninin orijinaline ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/FIEC_EFBWW.pdf

* EBC Bildirisi'nin orijinaline ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/EBCcharter.pdf

* Avrupa İş Güvenliği ve Sağlığı Ajansı (OSHA) – Avrupa sayfası için
osha.eu.int

* OSHA – Türkiye Bilgi Noktası için:
tr.osha.eu.int

* Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
isggm.calisma.gov.tr

* AB Destekli Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği Projesi
isag.calisma.gov.tr
www.isagproject.net

* İnşaatta İş Sağlığı ve Güvenliği Kampanyası'na ve ülkemizde konuyla ilgili mevzuata ulaşmak için:
insaat.calisma.gov.tr